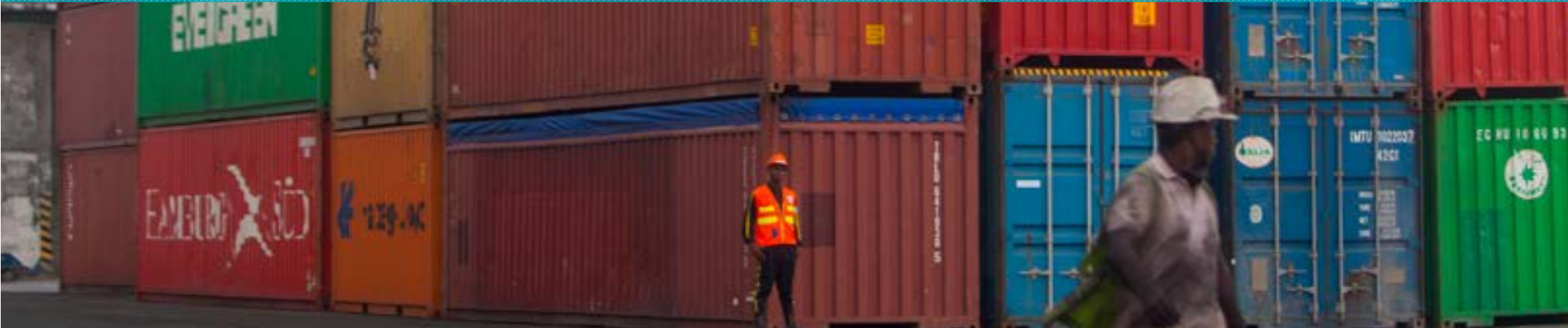

Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior

Índex

1. Introducció	3
2. Antecedents i marc institucional	4
2.1. Àmbit multilateral i pressió de la societat civil internacional	4
2.2. Àmbit regional	8
2.2. Àmbit català	9
3. Naturalesa i finalitats del Centre	11
4. Principis	12
5. Funcions	14
5.1. Actuació exterior de les empreses catalanes	14
5.2. Internacionalització de les empreses catalanes	15
5.3. Innovació normativa	15
5.4. Activació dels mecanismes sancionadors corresponents per a les empreses catalanes que incompleixin els drets humans	18
5.5. Comunicació i transparència	18
6. Relació amb altres entitats i organitzacions	19
7. Estructura	19
7.1. Junta de Govern	19
7.2. Comitè Assessor	20
7.3. Equip de Coordinació Tècnica	21
7.4. Organigrama	22
8. Sostenibilitat financera	23
9. Recursos	24

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

1. Introducció

Malgrat el reconeixement de la universalitat dels drets humans, inclosos els drets econòmics, socials i culturals (DESC) i els drets de tipus col·lectiu, i tot i la participació de la majoria dels països en el sistema internacional dels drets humans¹, els estats tendeixen a limitar la seva responsabilitat formal a l'interior de les seves fronteres, la qual cosa implica un buit en la protecció real dels drets en l'àmbit internacional.

Aquest buit genera, entre d'altres efectes, l'existència de situacions d'impunitat respecte de les vulneracions de drets responsabilitat de les empreses transnacionals (ETN). El seguiment, recerca i documentació sobre les conseqüències socials i ambientals de les operacions d'aquestes empreses en les dues darreres dècades, realitzat

1 El **sistema internacional dels drets humans** inclou: la Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal dels Drets Humans, el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals, el Pacte internacional de drets civils i polítics, la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, la Convenció sobre els drets de l'infant, la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i els seus familiars, entre d'altres, a més d'un gran nombre d'instruments regionals.

per organismes internacionals, centres d'estudi, organitzacions no governamentals i moviments socials, **demostra la necessitat urgent de comptar amb un marc regulador vinculant per a les ETN.**

En efecte, a escala global ens trobem davant d'una evident asimetria: si bé la Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament registra més de 3.400 acords i tractats que protegeixen les inversions a escala global i estableixen marcs jurídics vinculants², no hi ha mecanismes del mateix rang que assegurin de manera efectiva el respecte del sistema internacional dels drets humans ni del medi ambient per part d'aquestes empreses. Mentrestant, en les polítiques d'acció exterior dels estats, s'assumeix una promoció activa de la internacionalització de les empreses no acompanyada de mecanismes de control suficients que permetin assegurar el compliment dels drets ni prevenir-ne la vulneració³.

No es tracta d'un problema menor si recordem que diversos experts i expertes internacionals apunten al **caràcter sistemàtic de la violació**

2 <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA>

3 Ortega (2007) i Vargas (2015).

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

dels drets humans per part de les empreses transnacionals⁴.

La proposta continguda en aquest document constitueix una resposta concreta de les organitzacions socials catalanes per a revertir aquesta situació i ofereix la possibilitat que Catalunya esdevingui un referent en termes de l'acció exterior, pel que fa al respecte dels drets humans, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible. Aquesta iniciativa s'emmarca en el marc del procés iniciat el 2014 a les Nacions Unides per a la instauració d'un marc vinculant, així com del treball de diverses dècades a l'hora de presentar denúncies i documentar casos concrets, per part tant de comunitats afectades com d'organitzacions socials del Sud i del Nord.

4 Vegeu en particular: les publicacions dels últims 15 anys, elaborades pel Centre Europe Tiers-Monde (CETIM) i de l'Associació Americana de Juristes (AAJ) (<http://www.cetim.ch/books-2/>).

2. Antecedents i marc institucional

2.1. Àmbit multilateral i pressió de la societat civil internacional

Des de la dècada dels setanta, la Comissió de societats transnacionals del Consell Econòmic i Social (ECOSOC) de Nacions Unides va establir com a tasca prioritària la investigació de les activitats de les empreses transnacionals, així com l'elaboració d'un codi de conducta internacional per a aquestes. Aquest codi va ser l'objecte de discussió durant una dècada, i no va arribar a veure la llum, essencialment a causa de l'oposició demostrada pels estats més poderosos i per les mateixes empreses transnacionals. El 1974 es van crear la Comissió i el Centre d'Empreses Transnacionals en el si de Nacions Unides. Dos anys més tard, es van publicar les **Línies directrius de l'organització per a la cooperació i el desenvolupament econòmic (OCDE) per**

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

a empreses multinacionals⁵, i el 1977, la Declaració tripartida de principis sobre empreses multinacionals i política social de l'Organització Internacional del Treball. No obstant això, el 1994, es van desmantellar tant la Comissió com el Centre d'Empreses Transnacionals a l'ONU.

El 1998, la Subcomissió de promoció i protecció dels drets humans va adoptar una resolució per crear un grup de treball que estudiés l'activitat i els mètodes de treball de les empreses transnacionals, en relació amb el gaudi dels drets econòmics, socials i culturals, i el dret al desenvolupament. En un dels paràgrafs de la resolució, s'assenyalava que un dels principals obstacles per a l'exercici dels drets rau en la concentració del poder econòmic i polític en mans de les ETN. El grup de treball va elaborar un projecte de **Normes de les Nacions Unides sobre la responsabilitat de les empreses transnacionals i altres empreses comercials, que va ser aprovat per la subcomissió el 2003**⁶.

El 2005, la Comissió de Drets Humans va cedir davant la pressió de les empreses, obertament

5 <http://www.oecd.org/investment/mne/>

6 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G03/164/25/PDF/G0316425.pdf?OpenElement>

contràries a una subjecció específica als drets humans, i va ignorar el projecte de Normes de la Subcomissió aprovant una resolució que convidava el Secretari general de Nacions Unides a designar un relator especial perquè s'ocupés d'aquest tema. Així, es va crear el càrrec de representant especial del Secretari general per a la qüestió dels drets humans i les empreses transnacionals i altres empreses, sent assumit per John Ruggie. Ruggie, és el responsable dels **Principis rectors sobre les empreses i els drets humans**, aprovats per consens pel Consell de Drets Humans el 2011. El juliol de 2012 es va publicar un informe de la Secretaria general de l'ONU que va ser presentat davant el Consell de Drets Humans. En aquest informe es fa referència als principis rectors i s'assumeix que d'ells **“no es deriva cap nova obligació jurídica”** i a més **es reitera el seu caràcter no vinculant**.

El 2013, una declaració liderada per l'Equador i subscrita pel grup africà, el grup de Països Àrabs, Pakistan, Kirguizistan, Sri Lanka, Bolívia, Cuba, Nicaragua, Veneçuela i el Perú recull les preocupacions expressades pels països del Sud Global respecte a les flagrants violacions dels drets humans, provocades per les operacions de les empreses transnacionals, les quals han implicat greus impactes per a comunitats i

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

poblacions locals, incloent-hi pobles indígenes. La declaració afirma que els principis rectors no tindran cap conseqüència efectiva, llevat que es creï un marc basat en instruments legalment vinculants, perquè es puguin regular i sancionar les accions il·legals de les empreses transnacionals.

El 2014, durant la **XXVI sessió del Consell de Drets Humans, es va adoptar la resolució 26/97** que va establir un grup de treball inter-governamental de composició oberta, el mandat del qual consisteix en l'elaboració d'un **instrument jurídicament vinculant** per regular les activitats de les empreses transnacionals i altres empreses en el dret internacional dels drets humans. La primera sessió del grup va tenir lloc el juliol de 2015 i es va dedicar a examinar els continguts, abast, naturalesa i forma del futur instrument internacional. Aquest treball va continuar a la segona sessió, que es va realitzar l'octubre de 2016. Es tracta, sense cap dubte, d'un procés de llarg recorregut, però que té el mèrit d'haver començat ja.

Un altre àmbit en el qual s'estan realitzant esforços semblants és el de la seguretat. En efecte,

en el camp de les empreses militars i de seguretat privada cal assenyalar que es va elaborar una proposta de Convenció per a la seva regulació des de l'antic relator de Grup de treball de l'ONU sobre l'ús de mercenaris, i que existeixen treballs actualment en procés d'elaboració amb l'objectiu d'aprofundir en aquesta temàtica.

La iniciativa de l'instrument jurídicament vinculant, anteriorment esmentada, representa un avenç substancial per disposar de normes que obliguin les empreses transnacionals a respectar els drets humans. És important recordar que des de començaments de la dècada del 2000, basant-se en la tradició del Tribunal Russell, la societat civil ha anat explorant vies alternatives d'exigibilitat on poder denunciar els conflictes socials i ambientals generats per les empreses transnacionals. Així, el **Tribunal Permanent dels Pobles (TPP)**⁸ ha organitzat un nombre important d'audiències i sessions per escoltar les veus de les comunitats afectades. El 2010, durant l'audiència de Madrid, el TPP va recomanar en particular avançar cap a les normes vinculants en l'àmbit de les Nacions Unides⁹.

7 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/082/55/PDF/G1408255.pdf?OpenElement>

8 Vegeu <http://omal.info/spip.php?article4857>

9 Vegeu http://www.enlazandoalternativas.org/IMG/pdf/TPP_MADRID_2010_ES.pdf

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

De manera paral·lela, la societat civil internacional, en el marc de la Campanya per desmantellar el poder de les transnacionals i posar fi a la seva impunitat¹⁰ i comptant amb el suport d'un equip de persones expertes en el sistema internacional dels drets humans, ha redactat el **Tractat internacional dels pobles**¹¹. Concretament, es tracta d'una eina política que esbossa una visió alternativa del dret i de la justícia, i afirma el paper dels pobles com a subjectes polítics protagonistes i sobirans en els quals s'han d'originar les lleis i les normes per a un sistema polític, econòmic i jurídic que garanteixi que la responsabilitat exterior de les grans empreses estigui totalment subjecta als drets humans. L'aportació fonamental d'aquest tractat s'ubica en una redefinició dels crims per part de les mateixes comunitats afectades. Resulta també important apuntar que amb la resolució de les Nacions Unides de juny de 2014 i el Tractat internacional dels pobles, es comença a obrir pas la possibilitat de comptar amb una cort mundial que jutgi la vulneració dels drets humans per part de les empreses transnacionals.

¹⁰ Vegeu <http://www.stopcorporateimpunity.org>

¹¹ Vegeu http://www.stopcorporateimpunity.org/?page_id=5574&lang=es

Una altra iniciativa de la societat civil s'ubica en la proposta de 2011 dels **Principis de Maastricht sobre la responsabilitat extraterritorial dels estats en matèria de drets econòmics, socials i culturals**¹². Aquesta proposta inclou l'obligació per part dels estats de respectar, protegir i complir els drets civils, polítics, socials, econòmics, culturals i mediambientals, tant dins del seu territori com extraterritorialment. La violació d'aquesta obligació pot donar lloc al fet que quedi compromesa la responsabilitat internacional de l'estat. Sense el reconeixement d'aquestes obligacions extraterritorials, els Drets Humans no poden assumir el paper que els correspon com a bases jurídiques per regular la globalització. Aquesta obligació s'aplica, particularment, en els casos següents: **a) quan l'actor no estatal té la nacionalitat de l'estat en qüestió; b) quan l'empresa, la companyia matriu o la societat que exerceix el control té el seu centre d'activitat, està registrada o domiciliada o té la principal seu de negocis, desenvolupant activitats comerci-**

¹² Els principis de Maastricht sobre les obligacions extraterritorials dels estats a l'àrea dels drets econòmics, socials i culturals (DESC) van ser consensuats el 2011, després d'una dècada d'investigació d'un grup d'experts i expertes en dret internacional i drets humans, entre els quals es trobaven antics relators i relatores especials del Consell de drets humans de l'Organització de les Nacions Unides (vegeu: ETO Consortium).

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

als substancials, a l'estat en qüestió¹³; **c) quan la conducta que viola els drets humans constitueix una violació d'una norma imperativa en el dret Internacional.** En aquests casos, la salvaguarda dels drets exigeix que els estats apliquin la jurisdicció universal sobre els responsables o bé transferir-los legalment i de manera efectiva la jurisdicció adequada.

2.2. Àmbit regional

En l'àmbit europeu s'han multiplicat les iniciatives vinculades amb les normes voluntàries, particularment la responsabilitat social corporativa (RSC). En aquest sentit es destaquen les següents: aquella integrada dins el Llibre Verd (2001), la Comunicació sobre RSC de juliol de 2002 en relació amb la contribució empresarial al desenvolupament sostenible, la Comunicació de març de 2006 per "Posar en pràctica l'associació per al creixement i l'ocupació: fer d'Eu-

13 D'acord amb Pigrau (2015), els criteris més utilitzats per determinar el domicili d'una empresa, estipulats per la International Legal Association (ILA) a "Sofia Guidelines on Best Practices for International Civil Litigation for Human Rights Violations" (Sofia, 2012), són: (1) El lloc on té la seu o on és vigent la legislació sota la qual es va crear l'empresa; (2) El lloc on té la seva administració central; (3) El lloc on l'empresa té les principals activitats comercials.

ropa un pol d'excel·lència de la responsabilitat social de les empreses". Tanmateix, fins i tot el Parlament Europeu ha observat la insuficiència d'aquestes iniciatives¹⁴. Alhora, el Parlament ha demanat que la Comissió garanteixi que les transnacionals "amb seu a la UE i amb unitats de producció en tercers països (...) compleixin les normes fonamentals de l'Organització Internacional del Treball (OIT), així com els convenis socials i medioambientals"¹⁵.

Si explorem eines amb un major valor vinculant, particularment dins l'acció exterior en l'àmbit de la Unió Europea, cal recordar que en el Tractat de Lisboa els estats no cedeixen la seva sobirania en termes de la política exterior. En aquest sentit, el poder de la Unió és relatiu i la pròpia Cort de Justícia de la Unió Europea no té jurisdicció sobre la política exterior dels estats. No obstant, existeixen algunes normes que poden ser útils

14 La Resolució del 13 de març de 2007 considera que el debat de la UE en matèria de RSC "ha de passar dels processos als resultats, mitjançant alguna contribució mesurable i transparent de les empreses contra la exclusió social i la degradació ambiental a Europa i a tot el món". (Pigrau, 2015 op.cit.).

15 Pigrau, A. (2015). Acció exterior, empreses transnacionals i drets humans: marc jurídic general. Presentació a la Jornada de Formació Interna organitzada por Lafede.cat, Barcelona, 20 de febrer.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

pel que fa a la responsabilitat exterior de tot actor que estigui vinculat amb la UE. Aquest és el cas de l'**article 21 del Tractat de Lisboa**, que estableix que l'acció exterior de la Unió ha de regir-se per principis com el de la democràcia, el respecte de la llei, la universalitat i indivisibilitat dels Drets Humans, les llibertats fonamentals, el respecte de la dignitat humana, l'equitat i la solidaritat i el respecte dels Principis de la Carta de les Nacions Unides i la Llei Internacional. També afegeix que la Unió ha de respectar aquests principis en el desenvolupament i implementació de les diferents àrees de la seva acció exterior, així com en tots els aspectes externes de les seves polítiques. Encara més, la UE ha de garantir la coherència entre els diferents àmbits de la seva acció exterior, i entre aquests i la resta de les seves polítiques. D'aquesta manera, el Consell i la Comissió, comptant amb el suport de l'Alt Representant de la UE pels Afers Exteriors i la Política de Seguretat, ha de vetllar per aquesta coherència.

Entre les eines impulsades per la UE per a abordar la garantia dels drets humans cal tenir en compte les "Directrius de la UE sobre els de-

fensors dels drets humans"¹⁶. Tal i com s'ha demostrat en la seva implementació, la Directriu ha servit per a protegir l'activitat de persones defensores, sovint implicades en la defensa de drets humans afectats per activitats d'ETN.

2.3. Àmbit català

En els últims dos anys, responent a la mobilització i la pressió de la societat civil, el Parlament i el Govern de Catalunya han expressat el seu compromís per que empreses catalanes que operen més enllà de les nostres fronteres respectin els drets humans. En aquest sentit, cal destacar l'aprovació pel Parlament de Catalunya de la **Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea**¹⁷, del **Pla director de la cooperació al desenvolupament 2015-2018**¹⁸, així

16 http://eeas.europa.eu/human_rights/guidelines/defenders/docs/16332-re02_08_es.pdf Així com la Declaració de Nacions Unides sobre Defensors de Drets Humans: <http://www.ohchr.org/SP/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx>

17 http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&portalId=1&documentId=676911&newLang=ca_ES; http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?documentId=676911&language=ca_ES&action=fitxa

18 http://cooperaciocatalana.gencat.cat/web/sites/cooperaciocatalana/.content/Documents/pla_director_i_

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

com del **Pla estratègic d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2015-2018**¹⁹.

La Llei 16/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea promou la defensa de la pau, dels drets humans i del desenvolupament humà sostenible (article 4, f), així com la garantia de la coherència entre les accions de promoció de la internacionalització econòmica de Catalunya i els principis rectors de les Nacions Unides sobre empreses i drets humans, vetllant sempre pel respecte dels drets humans en qualsevol acció que es faci (article 12, 2, i). Aquesta mateixa perspectiva queda recollida en els articles 13, 26 c, 27, 34 i 36, on es reconeix la necessitat d'impulsar polítiques de promoció i de reconeixement de les organitzacions socials que duen a terme tasques en aquest àmbit, com el desenvolupament sostenible, la cooperació i l'ajuda al desenvolupament, el foment de la pau i la defensa dels drets humans, i la cohesió social als països on s'opera. Per la seva banda, el Pla director de la cooperació al desenvolupament 2015-2018 considera la defensa, la protecció i la garantia dels drets humans, individuals i col·lectius com l'eix principal en la seva acció en

[pla_anual_docs/PlaDirector_2015-2018.pdf](#)

¹⁹ http://afersexteriors.gencat.cat/web/.content/afers_externs_cooperacio/documents/paec/paec15_18_cat.pdf

matèria de cooperació al desenvolupament. Finalment, el Pla estratègic d'acció exterior, en el seu tercer objectiu estratègic, preveu la construcció d'una política pública coherent i cohesionada, i vetlla per la integració de l'enfocament del foment de la cultura de la pau i la defensa dels drets humans en totes les polítiques i intervencions en matèria d'acció exterior de Catalunya.

Entitats pertanyents a Lafede.cat²⁰, que agrupa 114 organitzacions, i a la Taula catalana per la pau i els drets humans a Colòmbia²¹ s'han mobilitzat per incidir en aquest procés i han elaborat propostes de mecanismes concrets per al control de les empreses transnacionals en el respecte dels drets humans i del medi ambient, en l'àmbit català i internacional²².

²⁰ Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global agrupa 114 organitzacions catalanes per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, actives en el desenvolupament, la defensa dels drets humans i de la pau (vegeu <http://www.lafede.cat/presentacio/>)

²¹ La Taula catalana constitueix un espai de concertació, d'àmbit català, conformat per organitzacions per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, sindicats, administracions públiques i entitats del món acadèmic que promovem i defensen el respecte dels drets humans a Colòmbia (vegeu <http://www.taulacolombia.org/qui-som>).

²² http://www.lafede.cat/wp-content/uploads/2016/05/document_propostes_DDHH_ETNs_definitiu.pdf

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. **Naturalesa i finalitats del Centre**
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

Mercè a aquesta feina, el **3 de novembre de 2016 el Parlament de Catalunya va aprovar una resolució en la que, per acord unànim de tots els grups parlamentaris, es declara favorable a la creació d'un Centre d'Estudis i d'Avaluació sobre els impactes de les empreses catalanes amb inversions a l'exterior.** Juntament amb aquest Centre, que segons la resolució caldrà que sigui impulsat en el termini de vuit mesos, el Parlament dona suport a l'aprovació, **en el marc de les Nacions Unides, d'un instrument internacional jurídicament vinculant** que garanteixi el compliment de les obligacions en matèria de drets humans per part de les empreses transnacionals i altres empreses²³.

El que s'ha exposat anteriorment justifica plenament la creació i implementació del **Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior.**

23 <http://www.parlament.cat/getdocie/11004496>

3. Naturalesa i finalitats del Centre

El **Centre d'avaluació dels impactes de les empreses catalanes a l'exterior** és un organisme públic independent dotat de personalitat jurídica pròpia. Constitueix una entitat de dret públic, amb plena autonomia i independència, que ret comptes a la societat civil, al Parlament i al Govern de Catalunya. Per garantir la seva independència, el Centre compta amb una participació, que serà paritària entre els àmbits institucionals i no institucionals, del Govern, el Parlament de Catalunya, els sindicats, les entitats que treballen en favor el desenvolupament, el foment de la pau i dels Drets Humans, així com moviments socials.

El Centre constitueix una entitat de recerca i d'acció, amb la finalitat de garantir una acció exterior catalana pública i privada referent en l'àmbit internacional en el respecte dels drets humans, el dret internacional del treball i les normes internacionals en matèria de medi ambient, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

4. Principis

L'actuació del Centre es regeix pels següents **principis bàsics**, establerts pel document base del *Tractat internacional dels pobles per al control de les empreses transnacionals* (2014):

- Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en la seva dignitat i són titulars, sense cap discriminació, del conjunt de llibertats i drets humans, tant individual com col·lectivament, que els són inherents a la seva condició d'éssers humans.
- Tota la ciutadania i en particular els grups més vulnerables han de participar de manera determinant en les decisions que afecten les seves vides i el seu entorn.
- Tots els estats tenen l'obligació de promoure, respectar, protegir i garantir els drets humans, és a dir, els drets civils, polítics, socials econòmics, culturals i mediambientals, tant en el seu territori com fora d'aquest.
- Els drets humans, i el conjunt de normes per a la seva aplicació, són universals, indivisibles i interdependents.
- El reconeixement de la Carta internacional de drets humans com a part del sistema internacional i en tant que norma imperativa o de *ius cogens*, que encarna i protegeix interessos essencials de la comunitat internacional i que, segons l'article 53 de la Convenció de Viena sobre dret dels tractats, estableix que una norma imperativa no es pot derogar ni resulta admissible cap acord en sentit contrari per una altra norma que no sigui imperativa.
- Les empreses transnacionals i les institucions internacionals econòmico-financeres han de respectar la sobirania dels pobles i estats, en coherència amb el respecte del dret al desenvolupament.
- Les empreses transnacionals i els estats han de respectar les prescripcions de les normes, recomanacions i declaracions que configuren el dret internacional dels drets humans i sotmetre's a elles.
- La superioritat jeràrquica del dret internacional dels drets humans —incloent-hi el dret internacional del treball i el dret internacional ambiental— davant de les normes de comerç i inversions, nacionals i internacionals, pel seu caràcter imperatiu, com a obligacions *erga*

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

omnes, és a dir, de tota la comunitat internacional i per a tota la comunitat internacional.

- Els estats i les institucions internacionals econòmico-financeres han de respectar, defensar, promoure i garantir l'aplicació del dret internacional de manera integral i abandonar els intents d'eludir les obligacions estipulades en els tractats de drets humans.
- La responsabilitat dels estats s'estén a actes i omissions d'actors no estatals que actuen sota les instruccions, la direcció o el control de l'estat.
- Els estats han de garantir i protegir les comunitats i persones afectades per les pràctiques i operacions de les empreses transnacionals que violen els drets civils, polítics, socials, econòmics, culturals i mediambientals, i assegurar l'accés a la justícia i el dret a la reparació i compensació de les persones afectades.
- Els mecanismes de suport a la internacionalització de les empreses per part dels estats —les agències i bancs de crèdit a les exportacions, la promoció comercial, la diplomàcia comercial, els instruments financers, els instruments de política de cooperació, el suport

directe logístic i l'expansió exterior— han de subordinar-se al sistema internacional de protecció dels drets humans. Per això:

- Els estats, per mitjà dels òrgans responsables de la cooperació internacional i els drets humans, han d'establir directrius que marquin el full de ruta de la internacionalització de les empreses, i garantir el respecte dels drets humans.
- S'han de tipificar com a inversions no responsables aquelles que col·lideixen amb els drets humans, el medi ambient, així com les normes internacionals del treball.
- El suport polític i les subvencions financeres a la internacionalització de les empreses s'han d'acompanyar de regulacions estrictes en termes de mecanismes com les portes giratòries, els lobbies i les delegacions comercials. En aquestes últimes s'han d'integrar també actors com els sindicats, les organitzacions per al desenvolupament, el foment de la pau i els drets humans, els moviments socials i altres representants de l'economia social. Així mateix, s'ha de vetllar perquè les reunions en els països receptors de les inversions incloguin representants de diferents sectors de

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

la societat civil local, com són els sindicats, les organitzacions de defensa dels drets humans i del medi ambient, representants de moviments socials locals, d'organitzacions de dones, de pobles indígenes i altres.

- Des d'una perspectiva nacional, el suport polític i les subvencions financeres a la internacionalització de les empreses han d'anar acompanyats de regulacions sobre les delegacions comercials, els lobbies i mecanismes com les portes giratòries.

5. Funcions

Les funcions del Centre es despleguen en els àmbits següents:

5.1. Actuació exterior de les empreses catalanes

- **Recepció, investigació i seguiment** de les denúncies de casos de possible vulneració dels drets humans, de la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible, causada per la inversió catalana a l'exterior. També es realitzaran accions de recerca d'ofici, incloent-hi missions periòdiques d'observació a països i/o regions específiques.
- **Suport a les comunitats afectades per exigir accés a la justícia davant de casos de violacions de drets humans comeses per empreses catalanes** a través d'interlocutors/es i facilitadors/es de la societat civil. Les víctimes tindran accés a tota mena d'informació necessària relacionada amb el seu cas, comptant amb els recursos oportuns per garantir els seus drets. Incloent-hi suport econòmic i logístic.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

- **Producció d'informes periòdics que es presentaran davant el Parlament de Catalunya.**

5.2. Internacionalització de les empreses catalanes

- Coordinació amb els organismes corresponents del Govern de Catalunya com, per exemple, el Departament d'Empresa i Coneixement, i les oficines de la Generalitat a l'estranger, per assegurar que **el suport amb fons públics a la internacionalització de les empreses catalanes incorpori l'estricta respecte dels drets humans**, la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible com a normes d'obligat compliment per a les empreses privades. Concretament, això comporta la implementació de mecanismes de prevenció i seguiment, com per exemple l'avaluació de riscos potencials (directes o indirectes, diferenciats per gènere). Així mateix, el Centre tindrà la competència d'exigir a les empreses i de fer públics informes periòdics d'avaluació del respecte dels drets humans en el desenvolupament de les seves activitats.

- **Acompanyament de les delegacions comercials de promoció de la internacionalització de l'economia catalana** que es duen a terme des del Govern de la Generalitat, amb l'objectiu de garantir que la protecció dels drets humans, els drets econòmics, socials i culturals i el foment de la pau, així com el desenvolupament humà sostenible es tinguin en compte de manera efectiva.

- **Interlocució amb les autoritats públiques, judicials i organitzacions de la societat civil del país on s'ha comès la vulneració de drets humans** per a l'intercanvi d'informació i suport per a l'enfortiment del marc normatiu intern mitjançant registres d'empreses estrangeres, lleis de contractació pública ètica i processos d'investigació d'incidents de drets humans comeses per empreses.

5.3. Innovació normativa

- **El Centre tindrà entre les seves funcions l'impuls de la innovació normativa** en l'àmbit català, estatal i internacional. Per això, inclourà un espai d'estudi integrat per experts/es que hauran de realitzar propostes concretes de **normes vinculants** en termes

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

del respecte del Dret Internacional dels drets humans, per a l'actuació a l'exterior de les empreses catalanes.

- **Coordinació entre sectors públics i els diferents àmbits de l'Administració catalana**, amb l'objectiu d'assegurar la seva plena participació en la implementació d'una responsabilitat exterior catalana coherent amb els drets humans, la promoció de la pau i del desenvolupament humà sostenible. La creació de normes, protocols i bones pràctiques del Govern, com per exemple el desenvolupament d'una llei de contractació pública ètica, pot servir com a model pel desenvolupament de normes i pràctiques similars, harmonitzant així les polítiques públiques en aquesta matèria.
- **Incorporació de criteris per al respecte dels drets humans en els processos de contractació pública en els diferents nivells de l'Administració catalana i llicències d'activitats per operar en el territori català.**
- **Establiment d'un diàleg amb iniciatives, xarxes i entitats a escala internacional,**

que tenen finalitats similars i amb tota institució o xarxa que consideri convenient.

- Realització de **contribucions significatives**, com ara les propostes de regulació, informes i dictàmens, d'acord amb els criteris següents:
 - En el seguiment de l'actuació de les empreses catalanes a l'exterior, s'ha d'incloure filials, cadenes de proveïdors, llicenciataris i subcontractistes, en l'exigència que respectin els drets humans i el medi ambient.
 - S'ha de prestar atenció particular als drets de grups vulnerables i especialment afectats per les empreses catalanes a l'exterior, com ara són: dones, joves, infants, les persones migrants, els pobles indígenes i els defensors i defensores dels drets humans i del medi ambient.
 - El respecte del compliment de totes les obligacions fiscals en els països tercers receptors de la inversió catalana, amb l'objectiu que els estats puguin garantir els drets humans, i en particular els drets econòmics, socials, culturals i ambientals, així com el dret al desenvolupament.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

- L'atenció a tota possible vinculació entre l'actuació de les empreses catalanes a l'exterior i crims de lesa humanitat, com són: el genocidi, la tortura, les desaparicions o desplaçaments forçats, les execucions i les violacions del dret internacional humanitari.

- Contribuir al procés de regulació de les empreses militars i de seguretat privada, ja que per la seva naturalesa i els serveis que ofereixen necessiten de major control.

- L'obligatori respecte dels drets de les dones i les seves condicions de vida, incloent-hi la lluita contra la seva explotació i la violència exercida contra elles.

- La total abstenció per part de les empreses catalanes a l'exterior de tota col·laboració (econòmica, financera o en termes de la prestació de serveis) amb d'altres entitats, institucions i persones que cometin violacions dels drets humans.

- La contribució per part de les empreses catalanes a l'exterior a l'economia local dels països receptors de la inversió, així com la generació de llocs de treball dignes i segurs. En aquest sentit, el Centre ha de prestar una

especial atenció a la detecció de pràctiques com el treball forçós, el treball infantil, la proporció d'un entorn laboral segur i saludable, sous que garanteixin una vida digna a les treballadores i treballadors, el respecte de la llibertat sindical, del dret de vaga i de la negociació col·lectiva, en coordinació amb sindicats locals i/o instàncies internacionals.

- La lluita contra tota forma de dúmping ambiental, social i salarial.

- L'assumpció de responsabilitats per part de les empreses catalanes a l'exterior davant dels impactes ambientals de les seves operacions, com ara la contaminació de l'aigua, del sòl, de l'aire o la destrucció dels ecosistemes.

- Vetllar perquè les empreses catalanes a l'exterior facin públics els països on porten a terme les seves pràctiques comercials i/o financeres, identifiquin les filials, els proveïdors, els subcontractistes i els llicenciataris, així com la forma jurídica de participació en altres empreses o entitats amb personalitat jurídica.

- La compensació, per part de les empreses catalanes, de manera ràpida, eficaç i adequada a les persones, entitats i comunitats que

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

han estat perjudicades per les seves pràctiques, mitjançant la indemnització, la restitució, la retribució i la rehabilitació per qualsevol dany causat o qualsevol bé extingit.

- El principi de doble imputació, mitjançant el qual la persona jurídica com els individus que prenen les decisions són responsables.

5.4. Activació dels mecanismes sancionadors corresponents per a les empreses catalanes que incompleixin amb els drets humans

- En cas de vulneració dels drets humans, el Centre comptarà amb un mecanisme d'avaluació dirigit a fonamentar la suspensió de tot tipus de suport públic a l'empresa implicada fins que no demostrï un canvi efectiu en les seves operacions. Entre les activitats de suport públic, es preveuen els aspectes següents:

- Accés a subvencions públiques de qualsevol ordre, així com a participar en concursos de contractació pública de serveis per a les empreses privades per part de l'administració catalana.

- Accés a l'assessorament per part de les delegacions del Govern, els centres de promoció de negocis d'ACCIÓ i les oficines de l'Agència Catalana de Turisme que estan distribuïdes per tot el món.

- Possibilitat de participar en les delegacions comercials de promoció de la internacionalització de l'economia catalana que es duguin a terme des del Govern de la Generalitat.

- Així mateix, el Centre ha d'instar l'actuació del Ministeri Fiscal perquè actuï en els casos en què s'adverteixin possibles responsabilitats penals com a conseqüència de violacions comeses per empreses catalanes a l'exterior.

5.5. Comunicació i transparència

- **Implementar mecanismes de comunicació** que assegurin la transparència i contínua informació sobre les activitats del Centre, a la societat catalana, així com mecanismes i informes de rendició de comptes.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

6. Relació amb altres entitats i organitzacions

En exercici de les seves funcions, el Centre té les següents **facultats**:

- Establir els contractes, convenis, pactes i condicions que convingui, amb persones físiques, jurídiques, públiques i privades, sempre que no estigui en contradicció amb les seves finalitats, l'ordenament jurídic, l'interès públic o el principi de bona administració.
- Constituir consorcis, fundacions, societats i altres entitats de caràcter associatiu o participar en aquells ja constituïts.

7. Estructura

El Centre compta amb els següents òrgans de govern i d'administració: la Junta de Govern, un Comitè Assessor i una Coordinació tècnica.

Amb voluntat d'evitar qualsevol dilema o conflicte d'interessos és imperant que cap integrant de la Junta de Govern, del Comitè Assessor o de la Coordinació tècnica estigui vinculat/da als òrgans de direcció o consells d'administració d'entitats amb ànim de lucre.

7.1. Junta de Govern

La Junta de Govern és el màxim òrgan de govern, de direcció i d'administració del Centre. El seu mandat és de quatre anys i la renovació dels càrrecs no és possible més enllà de dos mandats consecutius.

Compta amb la participació paritària de la societat civil (Lafede.cat – Organitzacions per a la Justícia Global i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia, sindicats i moviments socials que vigilen el compliment dels drets humans per part de les empreses catala-

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

nes a l'exterior), així com de representants institucionals (Govern de la Generalitat i Parlament de Catalunya).

Les **funcions** de la Junta de Govern són les següents:

- Aprovar un informe periòdic (anual o semestral) sobre la implementació del seu Pla que caldrà presentar al Parlament de Catalunya.
- Designar el Comitè Assessor.
 - Designar les persones integrants de la Coordinació Tècnica.
 - Aprovar el reglament orgànic i altres normes d'organització interna i de funcionament del Centre i presentar-lo al Parlament.
 - Aprovar el pressupost.
 - Aprovar el pla estratègic i el pla anual d'activitats, en coordinació amb el Comitè Assessor.
 - Aprovar la participació del Centre en consorcis, fundacions, societats i altres ens associatius.
 - Aprovar els comptes anuals, la liquidació del pressupost, el programa d'actuacions, inversions i finançament del Centre.

La Junta de Govern del Centre es regeix per les normes de funcionament dels òrgans col·legiats, establertes a la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, en tot allò que no es trobi específicament regulat pel Reglament Orgànic del Centre.

7.2. Comitè Assessor

El Comitè Assessor està integrat per **set persones expertes en acció exterior, drets humans i sostenibilitat ambiental**, actives en l'àmbit català i internacional. La seva condició de membres no és compatible amb la de membres de la Junta de Govern. El seu mandat és de quatre anys i la renovació dels càrrecs no és possible més enllà de dos mandats consecutius.

Les persones integrants del Comitè Assessor són designades per la Junta de Govern d'acord amb els següents criteris:

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

- Dues persones escollides entre professionals i personal acadèmic, amb experiència internacional en l'àmbit de la recerca i el seguiment de la vulneració per part de les empreses transnacionals, del Dret Internacional dels Drets Humans, el dret internacional del treball i les normes internacionals en matèria de medi ambient, la promoció de la pau i el desenvolupament humà sostenible.
- Dues persones escollides entre les professionals de l'àmbit jurídic de Catalunya, expertes en drets humans.
- Dues integrants escollides entre persones de prestigi i reconeixement social, en termes de la promoció dels Drets Humans, la justícia social, econòmica i ambiental, que siguin representants d'organitzacions de persones afectades per les transnacionals, originàries d'Amèrica Llatina, Àfrica, Magrib i Orient Mitjà i/o Àsia.
- Una persona experta en equitat de gènere.

Les **funcions** del Comitè Assessor són les següents:

- Emetre informes sobre el pla estratègic i el pla anual d'activitats del Centre.
- Assessorament i participació en les activitats de les següents àrees del Centre: actuació exterior de les empreses catalanes; seguiment de la internacionalització de les empreses catalanes, innovació i projecció internacional.
- Donar suport a l'avaluació anual realitzada per la Coordinació Tècnica del Centre.

7.3. Equip de Coordinació Tècnica

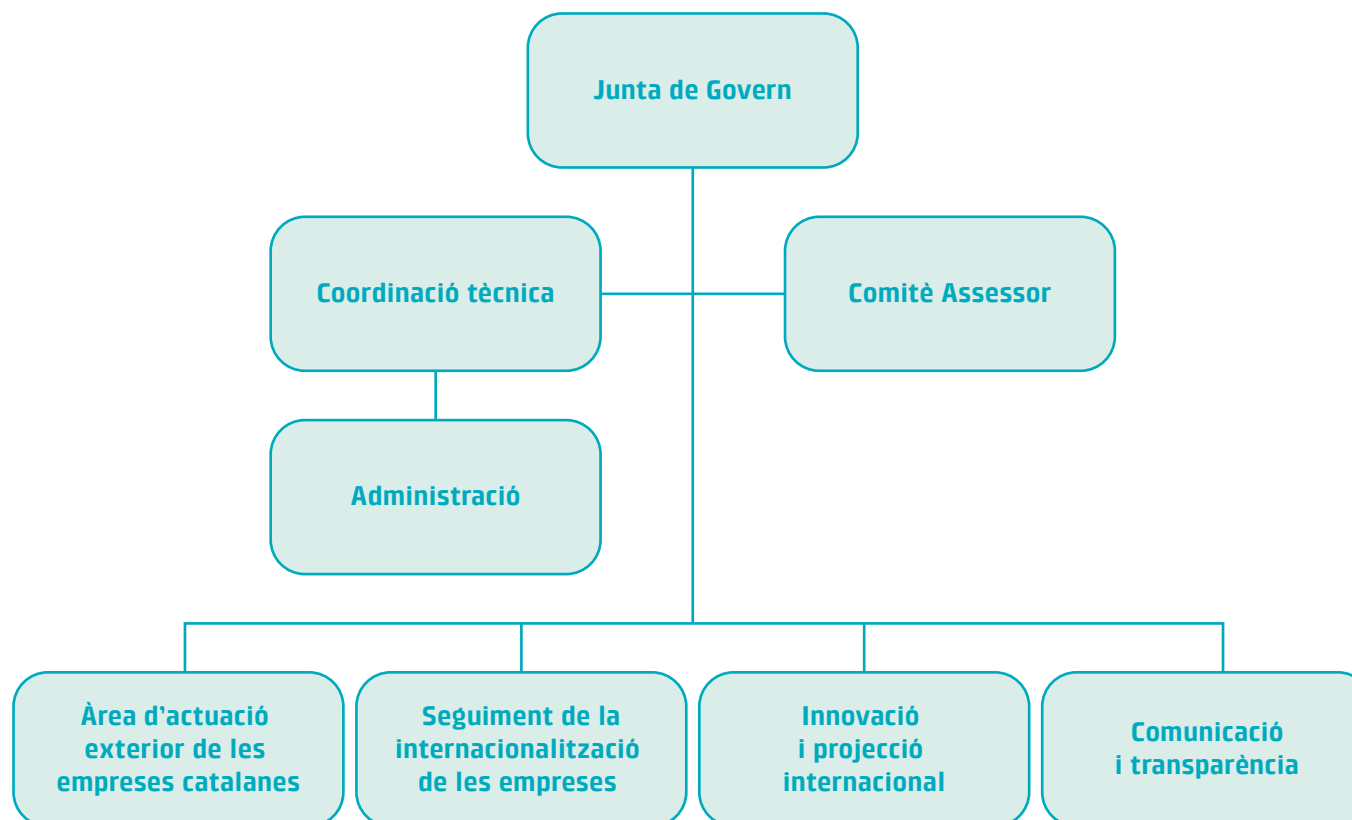
La Coordinació Tècnica es troba integrada per personal remunerat responsable de les Àrees de treball del Centre, nomenades per la Junta de Govern, i seleccionades per concurs entre persones amb experiència professional rellevant. Qualsevol membre de la Coordinació Tècnica podrà ser cessat per la Junta de Govern.

Més enllà d'altres funcions que li puguin ser atribuïdes pel Reglament Orgànic del Centre i d'aquelles que pugui delegar la Junta de Govern, les principals funcions de la Coordinació Tècnica són impulsar, supervisar i garantir que el pla estratègic i el pla anual del Centre s'implementin,

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
- 7. Estructura**
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

així com seleccionar al personal encarregat del desenvolupament de cadascuna de les Àrees del Centre.

7.4. Organigrama

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. **Sostenibilitat financera**
9. Recursos

8. Sostenibilitat financera

Els **recursos econòmics** destinats al funcionament del Centre, que de cap manera poden provenir d'empreses privades, són els següents:

- Les assignacions pressupostàries que estableixin els pressupostos de la Generalitat de Catalunya.
- Les contraprestacions que estableixin els convenis que es formalitzin amb altres institucions públiques i privades.
- Les subvencions, transferències i altres ingressos de caràcter públics.
- Els rendiments de les publicacions, estudis i altres actuacions.

El Centre ha d'elaborar i aprovar anualment un avantprojecte de pressupost i enviar-lo al Govern de la Generalitat per tal que l'incorpori en

els pressupostos generals de la Generalitat de Catalunya.

El control econòmic i financer del Centre ha de realitzar-se mitjançant una auditoria i de conformitat amb el Decret legislatiu 3/2002, del 24 de desembre, pel que s'aprova el Text reformat de la Llei de Finances Públiques de Catalunya.

El Centre, en el compliment de les seves funcions, disposa d'un patrimoni integrat pels béns i drets que li són adscrits per l'Administració de la Generalitat i aquells que adquireixi.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

9. Recursos

6 propuestas concretas de la Campaña Global para el Instrumento Internacional Jurídicamente Vinculante sobre Empresas transnacionales y Derechos Humanos (2016).

8 propuestas para el Instrumento Internacional Jurídicamente vinculante sobre Empresas Transnacionales y Derechos Humanos.

Reporte del Grupo de Trabajo sobre Empresas Transnacionales y otras empresas en relación a los Derechos Humanos, bajo el mandato de elaboración de un Instrumento Legalmente Vinculante.

Registro audiovisual de la Primera Sesión de Grupo de Trabajo sobre Empresas Transnacionales y otras empresas en relación a los Derechos Humanos.

Tratado Internacional de los Pueblos para el Control de las Empresas Transnacionales.

Consejo de Derechos Humanos de las Naciones Unidas (2014). Elaboración de un instrumento internacional jurídicamente vinculante sobre

las empresas transnacionales y otras empresas con respecto a los derechos Humanos. Resolución adoptada el 26 de junio de 2014. A/HRC/RES/26/9.

Hernández Zubizarreta, J. (2009). Las empresas transnacionales frente a los Derechos Humanos: historia de una asimetría normativa. Bilbao: Hegoa. http://publicaciones.hegoa.ehu.es/assets/pdfs/203/Empresas_transnacionales_frente_a_los_derechos_humanos.pdf?1309420757

ITUC - CSI-IGB. Informe sobre las violaciones de los derechos sindicales.

ITUC-CSI-IGB. Encuesta Nuevos Frentes de la CSI - Tema especial: La confianza en las empresas y en las cadenas de suministro mundiales.

ITUC - CSI - IGB. Principios rectores de las Naciones Unidas sobre las empresas y los derechos humanos y los derechos humanos de los trabajadores a formar o afiliarse a sindicatos y a negociar colectivamente.

Ortega, M. (2007). ¿Debe el Estado ayudar a las transnacionales españolas? Sevilla: Muñoz Moya Editores.

1. Introducció
2. Antecedents i marc institucional
3. Naturalesa i finalitats del Centre
4. Principis
5. Funcions
6. Relació amb altres entitats i organitzacions
7. Estructura
8. Sostenibilitat financera
9. Recursos

Pérez González (2015). La Política española de internacionalización de la empresa. Plataforma 2015 y más.

Pigrau, A. (2015). Acción exterior, empresas transnacionales y derechos humanos: marco jurídico general. Presentación en la Jornada de Formación Interna organizada por Lafede.cat, Barcelona, 20 de febrero.

Vargas, M. (2015). Extraterritorialidad. Mecanismos de control frente a la vulneración de los derechos por las empresas transnacionales. Policy Paper encargado por el Observatorio de la Deuda en la Globalización, 2015.

Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia

Amb el suport de

